

Viiddiduvvon njuoratmánáscreenenfálaldat

Buot njuoratmánát ožžot fálaldaga gos iskojuvvojit leat go riegádanváltut dego gulluváltut, ávnnasmolssadávda fenyktonurijja (maid dai gohčoduvvon Følling dávda dahje PKU) ja riegádeamis bohtán hypotyreosa. Fálaldat lea dál viiddiduvvon gos iskojit vel dasa lassin 21 hárvanaš dávdda, riegádeamis árbejuvvon dávd dat madda lea hui dehálaš álggahit dikšuma nu jođánit go vejolaš.

Iskkadeapmi čađahuvvo dan láhkai ahte váldo varračájánas máná šušmmis 48-72 diimmu riegádeami maŋŋá. Čájánasa fárrui biddjo eatni namma, riegádannummir, čujuhus ja telefodnannummir, riegádahttinbáiki, riegádeami áigi, áhpehisvuoda guhkkodat, máná deaddu ja sohka-bealli mii sáddejuvvo Njuoratmánáscreenemii Oslo universitehtabuohccivissui gos čájánas iskkaduvvo.

Iskkadeapmi eaktuda ahte váhnemat leat ožžon dieđuid iskkadeamis ja mieđihit iskkadeapmái. Váhnemat geat eai dáhto iežaset mánáid iskkaduvvot, almmuhit riegádahttinossodaga bargiide dan birra. Dás ferte deattuhit ahte gávdnojit eará dilálašvuod dat mat eamis bohtet maid ii sáhte oaidnit dán varračájánasas.

Maid sáhtta dutkan mearkkašit mánái?

Vaikke máná orro leamen áibbas dearvvas go riegáda, de sáhtta hárvanaš diliin riegádeamis bohtit dávda, omd. ávnnasmolssadávda. Mađi guhkkit áigi gollá ovdal divššu, dađi stuorát varra lea oažžut bissovaš váttuid ja jápmit. Dan sivas lea hirbmat dehálaš fuobmát dávd daid nu árrat go vejolaččat, vai sáhtta álggahit dárbbaslaš divššu.

Eai nu galle máná (sullii okta duháhis) riegát daid dávd daidguin mas sii iskkaduvvojit – muhto dadda mánáide geadda dat guoská, lea hui dehálaš ahte dávda árrat fuomášuvvo.

Mii dáhpáhuvvá go dutkan lea čađahuvvon?

Dutkanbohtosat sáddejuvvojit riegádahttinbáikái. Jus bohtosat leat normálat, de ii dieđihuvvo váhnemiidda. Dáhpáhusain gokko navdo leat dávda, váldá doavttir dalán oktavuoha váhnemiiguin vai beassá lagabut dutkat máná. Jus njuoratmánáscreenen vuostáiváldá čájánasa mas lea fuones kvalitehta, váldo oktavuoha váhnemiiguin ja váldo ođđa čájánas mánás. Ii dárbbas liikkáge mearkkašit ahte navdet mánás dávdda.

Gos dávda lea fuomášuvvon de ášši dábálaččat čuovvuluvvo báikkálaš riegádahttinossodagas ja/ dahje Oslo universitehtabuohcciviesus. Go iskkadanboadus čájeha dávdda, de čuovvovaš iskosa bohtosat leat dábálaččat válbmašat 1-2 vahku siste.

Man dárkil lea iskkus?

Hárvanaš diliin, erenoamáš go lea menddo árra riegádeapmi, sáhttet bohtosat čájehit dávdamearkkaid vaikke máná ii leat buozus. Čuovvoleaddji dutkamušain čielgá dat hui johtilit.

Seilluheapmi ja varračájána geavaheapmi

Go iskkadeapmi lea čadahuvvon, seilluhuvvo loahppa varračájána namaheapmin* Njuoratmánáscreenen diagnostalaš biobánkkus. Čájána seilluheapmi addá vejolašvuoda odđasit dutkat jus eahpiduvvo diagnosa, dahje lasihit eará iskkademiid mat eai lean vejolača dalle go mánná riegádii. Čájána sáhtá maid geavahuvvot kvalitehtasihkkarastimis ja odđa dutkanvugiid hutkamis. Varračájána duššaduvvo go lea gollan 6 jagi.

Seilluheapmi ja persovdnadieđuid geavaheapmi

Go galgá čadahit fágalaččat dohkkehuvvon njuoratmánáscreenenprográmma, de leat dárbu geavahit dieđuid mat bohtet Screening-prográmmas, sihke dutkanbohtosiid, dálkkodanvugiid dahje eará diliid mat sáhttet leat mielde váikkuheamen dutkanbohtosiidda ja makkár dikšu lea čadahuvvon. Ulbmilin lea sihkkarastit fágalaš dohkkehuvvon iskkadeami ja maidái čuovvut iskkaduvvon dávddaid dálkkodeami dási. Dieđut vurkejuvvojit bissovaččat.

Oslo universitehtas lea njuoratmánáscreening diehtogeavaheami ovddasfástáduš. Registrerejuvomiin lea vuoigatvuohta geahččat dieđuid ja gáibidit dieđuid duššadeami (geahča www.oslo-universitetssykehus.no/nyfodtscreeningen). Jus leat boastto dieđut vurkejuvvon, de lea vuoigatvuohta njulget dieđuid.

Njuoratmánáscreenen miehtan ja seilluheapmi ja persondieđuid geavaheapmi

Iskkadeapmi eaktuda ahte váhnemat leat ožžon dárbbalaš dieđuid ja mihtet iskkadeapmái. Váhnemat geat eai hálit sin mánáid iskkaduvvot, almmuhit dan birra riegádahttinbáikki bargiide.

Váhnemat geat háliidit ahte sin mánát galget screenejuvvo, muhto eai hálit ahte čájána vurkejuvvo, almmuhit dán birra Njuoratmánáscreenemii. Dasa lea sierra skovvi mii

gávdno riegádahttinbáikkiin, dahje gávdno neahttasiiddus www.oslo-universitetssykehus.no/nyfodtscreeningen

Mii bivdit maidái miehtama dasa ahte varračájána ja persovdnadieđuid sáhtá geavahit kvalitehtačuovvoleami olis ja screenenprográmma ovdáneamis. Oassálastin lea eaktodáhtolaš. Jus váhnemat eai mieđa, de dan ii dárbbas vuodustit, ja iige dat váikkut dan čuovvolaš dikšui maid mánná oazžu.

Dutkan

Varračájána ja persovdnadieđut njuoratmánáscreenemis sáhttet maidái geavahuvvot dutkamis. Dasa gáibiduvvo sierra dohkkeheapmi mii čuovvu dábalaš njuolggadusaid mat gusket dearvvašvuodadutkamii (geahča www.oslo-universitetssykehus.no/personvern).

Eanet dieđut

Njuoratmánáscreenen sáhtá oaivadiit ja rávvet iskkaduvvon dávddaid oktavuodas. Njuoratmánáscreenen interneahttasiidduin www.oslo-universitetssykehus.no/nyfodtscreeningen gávdnojit dávddaid válddahallan ja mo daid sáhtá dálkkodit. Neahttasiiddus www.helsenorge.no sáhtát maidái lohkat eanet hárvanaš diliid ja sierra dálkkodanvugiid fálddagaid birra.

Muhtun dávddaide leat juo vuodđuduvvon nati-onála gealbofáldagat mat sáhttet oaivadiit ja rávvet. Geahča www.hesledirektoratet.no/funksjonshemninger fálddagaid logahallama. Dearvvašvuodadirektoráhta bálvalustelefovdna sáhtá rávvet eanet hárvanaš diliid birra.

Bálvalustelefovdna: 800 41 710

Njuoratmánáscreenen: tel. 02770, e-poasta nyfodtscreeningen@ous-hf.no

* Nama ja riegádanbeavvi haga, muhto dušše čájánašnummiriin